

КРУМ ФИЛИПОВ

Писма
до сина ми

Издателство Жанет 45

е носител на националните награди:

Христо Г. Данов – за принос в националната книжовна култура:

в категория Българска художествена литература (2002);

в категория Издание за деца (2007);

в категория Разпространение на българската книга (2011)

Златен лъв на Асоциация Българска книга:

за цялостен принос в издаването на съвременна българска литература (2002);

за оформление и полиграфическо изпълнение (2005);

за динамична културна и издателска политика (2014);

за най-добър издателски проект (2016);

за цялостна политика и забележителни постижения в изданията за деца (2017)

Константин Константинов – за принос (2005) и цялостен принос в книгоиздаването за деца (2018)

Южна пролет – за най-голям принос в издаването на дебютна литература (2018)

и Наградата на ЮНЕСКО – Първи световен конкурс по дизайн на книгата, Франкфурт (2003)

Творбата е финансирана от Община Пловдив
по Компонент 4 „Произведения на пловдивски писатели и
важни за града издания“.

© Крум Филипов, автор, 2022

© Иван Ланджев, редактор, 2022

© Кирил Златков, художник, 2022

© Издателство Жанет 45, 2022

ISBN 978-619-186-738-7

ПРЕДГОВОР

Круме, не е прието така да се пишат предговори. Трябва да се обръщаме към читателя, да се преструваме, че нещо обясняваме... а аз се обръщам към теб. И казвам – това, което се подразбира, то не трябва да се обяснява. С книга като твоята не мога да постъпя по друг начин. Естествено, читателят е добре дошъл в този разговор (защото читателят винаги е добре дошъл навсякъде).

Сега ли си едно парче на Кет Стивънс, „Father And Son“ – написал го е в годината, в която си роден ти. Вътре в нея и от името на бащата, и от името на сина. Слушах го често, докато препрочитам ръкописа ти. Сега си давам сметка, че и песента, и книгата грабват по една и съща причина – не остават при бащините напътствия, осмеляват се да отидат отвъд завета. А това се среща рядко. Обръщението на бащата към сина е традиционно

натоварено с мъдрост. Обратната посока е сякаш по-разнообразна: от сина към бащата виждаме благодарност, бунт, горчивина, прошка, опит за сдобряване, понякога изобличение, изповед, конфронтация (а понякога всичко това заедно, както е в писмото на Кафка) – какво ли не. Докато бащите по-често стоят при мъдростта, навярно това е и удобната позиция. Къде преднамерено, къде неволно – поучават. И в резултат речовете се усещат хладни.

Кой е виновен за това? Склонен съм да заподозра любимия ми (любимия ни?) стоицизъм. Всички ние, търсили бащите си в книгите през годините, се увличаме по него. И как да не се увличаме! Учението е достойно, самотно-геройно, идеалният пример за всяко момче, идеалният съвет на бащата към сина. То възпитава добродетел, старателно избягвайки лесното. Но ако има едно слабо място, това е страхът му от радостта. С прословутата си *умереност*, стоицизмът всъщност се опитва да ѝ сложи юзда.

И тук е разликата – твоята книга е пълна с дивна радост. Където другите по инерция поучават, ти *свидетелстваш* – за щастието да споделяш света със своето момче. И това щастие расте пред очите ти. Не е случайно, че самата дума „радост“ се повтаря в книгата. Всичко е леко и непринудено, защото императивът е отстъпил пред играта („Сефте играеш табла. Дядо ти / посрѣбва турското кафе със страшен кеф. / Върви ти зарѣт и си радостен.“).

Духxxx в шепата и... каквото и да ми се падне

от тези стихове, ще е точният цитат. Нека и аз се заиграя – хващам се на бас, че си писал на един дъх, че стихотворенията са прохождали в съня ти. И нямам предвид глезотиите на сюрреалистите (пази Боже да вземем да си записваме сънищата). Говоря за онова необяснимо (но пак – подразбиращо се) състояние на вдъхновение, в което думите идват при теб сами, а ти отделяш само тези, които се обичат. И ги жениш.

Нещата стават някак по детски. И е забележително, че детинската непринуденост идва тъкмо от бащата. В контекста, в който си говорим, разбира се, „детинска“ е комплимент. Дори, бих казал, нещо повече от комплимент – детското е рецептата да преодолеем нашето тромаво, преднамерено „умнеене“. То е и начинът, по който ти запазваш стоическата мъдрост в стиховете си, но я освобождаваш от капана на собствената ѝ мяра. И я превръщаш в онова, което поезията е и винаги е била – *възпяване на живота*.

Как си постигнал това на практика? Да вземем например най-известното бащинско стихотворение на света, „Ако“ (*If*) на Киплинг – британският наръчник как се става мъж. Киплинг пише: „Ако мечтаеш, без да си мечтател...“ (*If you can dream—and not take dreams your master*). А при тебе, Круме, нещата стоят така: „Когато човек мечтае – / това е повече от живота. / Нищо земно не бива да прекъсва мечтанието на човека“. Какво излиза? Викториан-

ският „stiff upper lip“ стоицизъм повелява да се контролираме, дори когато мечтаем. А ти искаш да не закачаме мечтаещия човек, защото той сам е Чудо, на което естеството трябва да се възхити. Аз съм съгласен с теб.

Иван Теофилов ни е научил добре – истинските стоици са деца, защото побеждават лошото на този свят с наивност. Злото винаги се взема насериозно. Затова ние трябва да постъпваме другояче, да останем наивни, шеговити, играещи. И да си построим легло в небето.

Когато едно дете танцува, то не може да направи грешна стъпка. Така е станало с и формата в твоите стихотворения. Самият пулс на поезията ти, неочакваните рими, които сякаш просто така са си паднали на мястото, лъкатушенето на мелодиите ти – всичко това кара читателя да те следва, накъдето и да го водиш, без да се спъва, без да се уморява. За да му кажеш накрая от ясно по-ясно: „Живи сме. / В това е чудото.“

Малко по-нататък в това финално стихотворение ти казваш също: „Животът е труден, но каква радост, / че достойно някак носиш кръста си. / Болките, тревогите, заемите... / Вечер, когато въздъхнеш с облекчение без ясна причина...“. Позволи ми да възразя само тук – твоята причина е ясна. И тя, понеже е истина, си е избрала име – Калоян.

Иван Ланджев

НЕ Е ЗА ВЯРВАНЕ,

че върху белите чорапи,
сине,
които с толкоз радост и любов изпрах след мача,
остана нещо тъмно на петите
и на пръстите.

Това са белези от времето,
когато си прохождал във съня ми.
Това е плащеницата на детството
със закарфичена пчела
на глезена.

Невероятно е
как съхнем на простора
и всяко облаче ле бяло
те връща у дома.

СВ. ЙОСИФ. ДЕН НА БАЩАТА.

Когато сме заедно –
синът ми Калоян, бащата и аз,
цом кажа: Тате! –
и гвамата се обръщат.

ДУХ В ШЕПАТА

Сефте играеш табла. Дядо ти
посрббва турското кафе със страшен кеф.
Върви ти зарът и си радостен. Духxxx в шепата –
и енеци! Едно и пет.

Авелзаманска табла е. Наследствена.
Предава се от дядовци на внуци.
Метафора. Превозно средство
в загадъчни, ритмични звуци.

Сега си ти и зарът ти лети –
прехвърля Карлък, целите Родопи...
Завръща се с колона бежанци
от село във Егейска Македония.

Дете, завито в козях, спи –
сънува в ритъма на зарчетата
морето Бяло, белите вълни...
От пяната се ражда майка ти.

Кръвта вода не става, а обратно –
водата става кръв и вино.
Сами избираме съдбата си.
А истината – име.

Играта свършва заедно с ваканцията
и ритуално слагаш райбер, сине.
Проблясват за последно в кокалени зарчета –
светите мощи на роднините.

Но нека да поспрем, да му помахаме от моста.
Виж – гядо ти на столче стъпил – маха от балкона.
Не ние се отдалечаваме от Устово през Бостина,
а гядо ти смалява се със трона.

Остава сам. Задълго и в забрава
започва да играе срещу себе си.
И всеки път се побеждава –
Духxxx в шепата! и хвърля енеци.

На Рожен – зарът във небето е комета.
А гядо ти – звезда в галактика.
Далечно слънце – голото му теме светва
в невероятната небесна табла.

Все пак остават някакви следи
без болка и без страх от неизвестното.
Едното зарче спира, другото жестоко се върти,
докато спре и то на шест!

Когато сложиш зарчетата в шепата
като в раковина – вълните да послушаш –
ще чуеш гядо ти. Прошенва
твойто име: Калояне, гюшеш!

ПЪТУВАНЕТО С ВЛАК

е велика сила.

Душата се намества в тялото ритмично.

Панорамите са разкадровани като във филм.

Човекът се побира в себе си и стават чудеса.

Със самолет е друго.

Кацаш, а душата с много закъснение пристига,
докато се осведиш.

Влакът е събитие!

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	5
НЕ Е ЗА ВЯРВАНЕ	11
СВ. ЙОСИФ. ДЕН НА БАЩАТА.	12
ДУХ В ШЕПАТА	13
ПЪТУВАНЕТО С ВЛАК	15
ИЗЛАЗ НА МОРЕ	16
КОГАТО ЧОВЕК МЕЧТАЕ	18
КАЛОЯНЕ, МАГАРЕ ТАКОВА	19
КАК ТАКА	20
БОГОЯВЛЕНСКА СЛУЧКА	21
НА СВЕТИ ДУХ	22
ЦЯЛА ГОДИНА ВЕЧЕ ЩЪКАМ ИЗ ШВЕЦИЯ	23
СЛЪНЧЕВОТО ЗАТЪМНЕНИЕ И МОНАХИНИЯТА	24
МАРВЕЛ	25
ЛИЧНИТЕ ЧУДЕСА	27
СЪЛЗИТЕ ОПОЗНАВАХА ЛИЦЕТО МУ	28
ТОВА СА ТВОИ СТИХОВЕ, КОГАТО БЕШЕ НА ПЕТ	29
ЕСЕН	30
ЗАДАЧА ПО МАТЕМАТИКА ЗА ВТОРИ КЛАС	31
ДА БЪДЕШ КУЧЕ	32
СЛУЧИ СЕ	33
ПЕСЕН ЗА ОТЧАЯНИЕТО	34
СМЪРТ НЯМА	36
СЕДМАЧЕ	37
ЧОВЕК Е РОДЕН, ЗА ДА ЖИВЕЕ	40

Крум Филипов
ПИСМА ДО СИНА МИ

поезия
Българска
Първо издание

Редактор Иван Ланжев
Художник и оформител Кирил Златков
Коректор Слава Петрова

Формат 64/ 90/ 8
Печатни коли 2,7

Предпечатна подготовка:
Студио Стандарт ЕООД – Пловдив, тел. 032/60 90 50
Печат: Полиграфически комплекс Жанет 45 – Пловдив
бул. „Ал. Стамболийски“ № 9
тел. 032/60 90 90

Издателство Жанет 45 ООД – Пловдив
бул. „Ал. Стамболийски“ № 9
тел./факс: 032/60 90 60
www.janet45.com

ISBN 978-619-186-738-7